Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

STO—YEAR XXXIII. | Cena lista je $6.00 | Entered as second-class matter January 16, 1908, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | CHICAGO, ILL., ČETRTEK, 27. MARCA (MARCH 27), 1941 | Subscription $6.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 61

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Jugoslovanska armada revoltirala! Vlada premierja Cvetkoviča padla!

Nekrvavi puč izvršen po tajni konferenci, katere so se udeležili zastopniki Srbov, Hrvatov in Slovencev in armade. Cvetkovič in zunanji minister Cincar-Marković vržena v ječo. Sestava nove vlade poverjena poveljniku letalskega oddelka armade. Brzojavna zveza z Berlinom, Rimom in Curihom pretrgana

New York, 27. marca.—(Radijsko poročilo iz Belgrada)—V tajni konferenci, katere so se udeležili zastopniki Srbov, Hrvatov in armade, je bil izvršen nekrvavi puč v Belgradu. Regentstvo je bilo likvidirano, premier Dragiša Cvetkovič in zunanji minister Aleksander Cincar-Marković odstavljena in vržena v ječo. Regent Pavle je odstopil in 17-letni prestolonaslednik Peter proglašen za kralja.

Sestava novega kabineta je bila poverjena poveljniku letalskega oddelka armade. Kralj Peter je takoj izdal manifest in apeliral na narod za slogo in zaupanje v tej kritični uri. Brzojavna zveza z Berlinom, Rimom in Curihom je bila pretrgana.

Belgrad, 26. marca.—Podpis pakta z osiščem Rim-Berlin je povzročil divje demonstracije v mnogih krajih Jugoslavije. Ponekod jih hoče ustaviti z masnimi aretacijami. Na stotine oseb je bilo že aretiranih v mestih, a kljub temu ogorčenje narašča po vsej državi. Srbski kmetje, komunisti, šolarji in komitaši z njejo duška svojim čustvom.

Stari Kosta Pečanac, vojvoda komitašev in junak solunske ofenzive v letu 1918, je odšel iz Belgrada v južno Srbijo, da organizira svoje revolucionarne čete za nov boj proti Nemcem. Mladi Srbi naskakujejo angleško in grško poslaništvo v Belgradu in zahtevajo orožje in prevoz na albanske in afriške fronte, da se bi na teh borili proti oboroženi sili osišča, s katerim je jugoslovanska vlada včeraj zvezala.

V Belgradu so se pojavili lepaki z besedilom: "Rusija je odločno proti nemški ekspanziji na Balkanu," dočim časopisi vprašujejo: "Ali se je vlada posvetovala s sovjeti pred priključitvijo k osišču?" Včeraj so dijaki belgradske trgovske akademije dobili angleško zastavo in jo obesili.

Regent Pavle je imel včeraj govoriti po radiju, da pomiri ljudstvo položaj, toda oba govora sta bila v zadnjem momentu preklicana. Šolarji v starosti 10 do 18 let niso prišli v izrede treh ljudskih šol. Zbrali se na šolskih dvoriščih in prepevali narodne pesmi. Tri tekstilne tovarne v Belgradu so morale ustaviti obrat, ker so se delavci udeležili demonstracij v znak protesta proti kapitulaciji Nemčiji pred osiščem.

Največje demonstracije so se vršile v Kraljevu, Srbija, kjer je doma vodja radikalne stranke. Nekaj tisoč ljudi se je zbralo na glavnem trgu, kjer so slišali govore škofa Nikola, nakar so se vršili pohodi po ulicah. Množica je kričala in obsojala "izdajalsko vlado." Policija ni ovirala demonstracij.

V Hadji Popoviču, mestu v centralni Srbiji, se je zbralo dva tisoč kmetov in vpilo: "Mi hočemo vojno!" Policija je navalila na množico 8000 demonstrantov v Kragujevacu, a je ni mogla razgnati. Nekaj demonstrantov je bilo ranjenih in aretiranih.

Zdaj se doznava, da je Arthur Bliss Lane, ameriški poslanik v Belgradu, vodil energično kampanjo štiri tedne, da pregovori Jugoslavijo proti pridružitvi k osišču. Voditelje je zagotavljal, da bo Amerika pomagala vsaki državi, ki se postavi po robu osišču in izreče za obrambo. S kampanjo je prenehal zadnjo nedeljo, ko se je vlada odločila za podpis pakta z Nemčijo in Italijo.

Lane je informiral belgradsko vlado, da bo Roosevelt "zamrznil jugoslovanske kredite v Ameriki, če bo Jugoslavija kapitulirala pred osiščem. To je cena, katero bo morala Jugoslavija plačati. Sodi se, da jugoslovansko premoženje v Združenih državah in Angliji znaša okrog $60,000,000. Del tega tvori zlato v newyorških in londonskih bankah. Ameriške investicije v Jugoslaviji predstavljajo vrednost okrog $36,000,000. Ameriški interesi imajo svoje investicije v oljnih čistilnicah, elektrarnah, rudnikih in nekaterih tovarnah.

Berlin, 26. marca.—Pristop Jugoslavije k osišču so tu pozdravili kot veliko diplomatično zmago. Poučeni krogi trdijo, da to pomeni popoln preokret v vojni. Grčija, zaveznica Velike Britanije, je zdaj obkrožena od vseh strani in se bo morala podati.

Naciji zdaj naglašajo, da je skoro že ves evropski kontinent zvezan z osiščem. Izjema so še Grčija, Turčija in Švica. Vse druge države so na strani nacijske Nemčije in podpirajo njeno politiko, katere cilj je ustanovitev "novega reda" v Evropi.

V Berlinu so v teku priprave za sprejem japonskega zunanjega ministra Josuka Matsuokaja. On bo danes prišel v nemško prestolnico. Na vseh javnih poslopjih vihrajo nemške, italijanske in japonske zastave in vse ceste so okrašene v počast japonskemu državniku.

Kairo, Egipt, 26. marca.—Okupacija Addis Ababe, glavnega mesta Abesinije, pred nastopom deževne dobe, je cilj angleške armade. Ta se je že približala Harraru, utrjenemu mestu, v katerem se nahaja italijanska vojaška posadka 15,000 mož. Prodiranje proti Harraru se je pričelo po okupaciji strategičnega Pardarskega prelaza.

Rim, 26. marca.—Maršal Rodolfo Graziani je včeraj odstopil kot poveljnik italijanske oborožene sile v Afriki. Za naslednika je bil izbral general Italo Garibaldi, ki je takoj po imenovanju zapustil Rim in odpotoval v Afriko, da prevzame poveljstvo. Uradni komunike pravi, da je bil Graziani razrešen dolžnosti na svojo lastno prošnjo. On je vodil italijansko armado v Egipt, ki pa je bila vržena nazaj v teku angleške ofenzive, ki je rezultirala v strahovitem porazu fašistov.

Letalo odrezalo glavo materi štirih otrok

Robertsdale, Ala., 26. marca. Ženi Roberta Phillipsa, materi štirih otrok, je letalo odrezalo glavo, ko je delala na polju. Spustilo se je nizko brez svarila, potem pa odletelo naprej in izginilo. Letalo so potem našli na vojaškem letališču pri Pensacoli, Fla. Letalski poročnik S. L. Mead je dal aretirati letalca J. L. Thompsona in P. C. Browna na obtožbo umora. Poleg Phillipsove žene se je nahajalo na polju pet drugih žensk, ki so si rešile življenje s tem, da so se takoj vrgle na zemljo. Grupa delavcev, ki se je nahajala na drugem polju, je povedala oblastem, da se je letalo zagnalo nekaj minut prej tudi proti njim.

Domače vesti

Obiski

Chicago.—Frank Kobal iz Clarendon Hillsa, Ill., sin znanega Valentina Kobala, ki ima tamkaj gostilno in lep vrt za poletne zabave, je 25. t. m. obiskal gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete s svojo nevesto vred, s katero je bil poročen 15. marca v San Antoniu, Tex., kjer je nastanjen kot podčastnik letalske enote v zvezni armadi. Obilo sreče!

Iz Clevelanda

Cleveland.—Pred dnevi je naglo umrl Rudi Novak, star 47 let in doma od Zidanega mosta. V Ameriki je bil od leta 1912 in tukaj zapušča ženo, dva sinova in dve hčeri.—Dne 24. marca je pa umrl John Rusnov, član društva 142 SNPJ, star 32 let in rojen v Clevelandu. Zapušča ženo Ano, roj. Dernulc, hčerko, starše in dve sestri.

Dopolnjena vest

Ambridge, Pa.—Vest o smrti Mary Rosenberger se pravilno glasi takole: Umrla je Mary Rosenberger, roj. Slopko in doma iz vasi Čresnice, fara Cerklje pri Kostanjevici na Dolenjskem. Tu zapušča moža Johna Rosenbergerja, sina Johna, tri hčere in v Clevelandu brata Antona Slopka.

Še ena dopolnjena vest

Oglesby, Ill. — Ko je Mary Misjak zadnjič poročala o smrti svojega očeta Josipa Kramaršiča v starem kraju, je pozabila omeniti, da pokojnik zapušča tudi brata Silvestra Kramaršiča v La Sallu. Mary želi, da ji stric oprosti to pomoto.

Komunist Browder nastopil kazen

Prebil bo štiri leta v zaporu

New York, 26. marca.—Earl Browder, vodja in bivši tajnik ameriške komunistične stranke, je včeraj izgubil svojo svobodo. Predal se je federalnemu sodišču in nastopil naloženo kazen, ki je štiri leta zapora in plačitev $2000. Takoj potem je bil odveden v ječo. V katero jetnišnico bo Browder končno poslan, zdaj še ni znano. Možnost je, da bo odveden v federalno jetnišnico v Lewisburgu, Pa.

Browder je bil obsojen v zapor in plačitev denarne kazni na obravnavi pred federalnim sodiščem, na kateri je bil spoznan za krivega, da je s ponarejenim potnim listom in pod drugimi imeni potoval po tujini. Njegov priziv proti obsodbi je federalno vrhovno sodišče zavrnilo in potrdilo odlok nižjega sodišča.

Robert Minor, ki je nasledil Browderja kot tajnik komunistične stranke, ga je spremljal na poti v ječo. Welwel Warszower, bivši blagajni komunistične stranke, ki je bil tudi obsojen na dve leti zapora zaradi sličnega prestopka, je še na svobodi. Njegov odvetnik je vložil priziv proti obsodbi in ga útemeljil z izjavo, da Warszower ima srčno hibo.

Angleži zasegli nemški parnik

London, 26. marca. — Admiraliteta naznanja, da je bojna ladja Shoreham zasegla nemški parnik Oder, ko je ta skušal pobegniti iz Massauja, pristaniščnega mesta ob Rdečem morju v italijanski Eritreji. Naznanilo ne omenja detajlev.

Turčija se pripravlja na odpor

Amerika pozdravlja rusko stališče

Ankara, Turčija, 26. marca. — Časopisi so ponovno poudarili, da se bo Turčija borila za svoje ozemlje in neodvisnost in da ne bo sledila drugim balkanskim državam, ki so kapitulirale pred Nemčijo in Italijo. Državna zbornica je včeraj odobrila izdajo obveznic v vsoti $260,400,000; del te bo šel za ojačanje oborožene sile in gradnjo novih obmejnih utrdb, del pa za konstrukcijo železnice do Iraka. Ta železnica bo prevažala angleški bojni material v Turčijo.

Turška vlada je navdušeno pozdravila sovjetska zagotovila glede materialne pomoči, če bo dežela potisnjena v vojno v slučaju nacijske invazije njenega ozemlja.

Washington, D. C., 26. marca. —Ameriška vlada ploska sovjetski Rusiji, ker je zavzela prijateljsko stališče napram Turčiji in ji obljubila pomoč. Zdaj je bilo naznanjeno, da bodo pogajanja glede sklenitve trgovinske pogodbe med Ameriko in Rusijo pospešena.

Ruska naročila ameriškega blaga znašajo okrog $50,000,000. To ji še ni bilo dostavljeno iz več razlogov. Glavni je dobava dovoljenja za izvoz blaga. Zdaj, ko so sovjeti revidirali svoje stališče, je upanje, da bo Rusija dobila naročeno blago. Državni podtajnik Sumner Welles je dejal, da ga veseli, ker je Moskva obljubila pomoč Turčiji, če bo slednja postala žrtev agresije.

Načrt proti stavkam neustaven

Delavske unije proslavljajo zmago

Augstin, Tex., 26. marca.—Državni justični tajnik Gerald C. Mann je proglasil zakonski načrt, katerega je governer Lee O'Daniel predložil zbornici v sprejetje, da omeji in prepreči stavke, za neustavnega. Ta je med drugim prepovedoval piketiranje, podpiranje stavkarjev in vse druge stavkovne aktivnosti.

Mann pravi v odloku, da državna legislatura ne more regulirati in odločati v sporih med delavci in delodajalci, ker bi bilo tako vmešavanje v konfliktu s federalnimi zakoni, ki priznavajo delavcem pravico do stavke.

Borbo proti načrtu so vodile unije Ameriške delavske federacije in Kongresa industrijskih organizacij, ki so zdaj navdušeno pozdravile razsodbo justičnega tajnika.

Nemčija raztegnila blokado do Grenlandije

Berlin, 26. marca. — Nemčija je potisnila cono svojih vojnih operacij na Atlantiku do Grenlandije. Ta zdaj obsega tudi Islandijo in okoliško vodovje. Sinoči je bila izdana proklamacija s svarilom parnikom, naj se drže zunaj blokirane cone. Angleške čete so zasedle Islandijo v maju preteklega leta, ko so nemške čete udrle v nizozemske države.

Roosevelt ponovno obljubil pomoč Grčiji

Washington, D. C., 26. marca. — Predsednik Roosevelt je poslal poslanico grškemu kralju Juriju, katere vsebina je bila tu pravkar objavljena. V tej je predsednik ponovno naglasil, da bo Amerika nudila vsestransko pomoč Grčiji v njeni vojni proti Italiji, obenem pa je pohvalil junaštvo grških brambovcev in jim želel uspeh.

HALIFAX POJASNIL ANGLEŠKE VOJNE CILJE

Nacijska invazija Amerike ni izključena

USTANOVITEV SVETOVNE POLICIJE

New York, 26. marca.—Lord Halifax, angleški poslanik v Združenih državah, je v svojem prvem javnem govoru, odkar je prišel v Ameriko pred tremi meseci kot naslednik pokojnega poslanika Lothiana, govoril o značilnostih evropske vojne, angleških ciljih in povojnem položaju po vsem svetu. Poslanik je govoril na banketu Ameriškega društva romarjev, ki se je vršil v hotelu Waldorf-Astoria. Njegov govor so oddajala tri glavna ameriška radijska omrežja.

On je ponovil argument, da naciji lahko invadirajo ameriški kontinent. Sunek bodo najprej čutile latinske republike v Južni Ameriki in ta lahko pride, preden se te oborože za samoobrambo. Hitlerjeve ambicije niso omejene samo na Evropo.

V diskuziji tesne ekonomske povojne kooperacije je Halifax priznal potrebo ustanovitve svetovne policijske sile, kateri naj bi načelovali Velika Britanija in Amerika. Ta naj bi vladala svet, dokler se Nemci ne izrečejo za sodelovanje z drugimi narodi. Poslanik se je dotaknil tudi vprašanja, kdaj bo Hitler invadiral Anglijo. Dejal je, da ne more dati odgovora na to vprašanje, gotov pa je, da invazija ne bo uspela. Angleški narod je pripravljen na vse in z ameriško pomočjo bo preprečil invazijo.

Halifax je orisal temno sliko možne nacijske invazije ameriškega kontinenta. "Kot si Hitler zamišlja takozvani red, bi bil ta razdeljen," je dejal poslanik. "Nemci bi tvorili narod gospodarjev in vsi drugi narodi bi jim morali služiti in biti pokorni. Interesi slednjih bi bili podvrženi onim vladajoče kaste. Tak sistem bi pomenil za Evropo industrijske okove, brezobzirno silo namesto svobodnih pogodb in permanentno zasužnjenje vseh narodov. Hitler hoče biti diktator ne samo v Evropi, temveč tudi v Afriki in Aziji. Kadar bi dosegel ta cilj, bi prišle na vrsto države v Južni Ameriki."

Poslanik je dalje rekel, da Velika Britanija ne zasleduje sebičnih namenov v tej vojni. Kakor l. 1914, tako je tudi sedaj šla Nemčija v vojno z edinim namenom, ki je podjarmljenje narodov s pomočjo oborožene sile. Zdaj je treba uveriti Nemce, da se te tradicionalne težnje ne bodo uresničile.

Davki porasli na $109 na osebo

Washington, D. C., 26. marca. —Vsi davki v Združenih državah, federalni, državni in lokalni, so v letu 1940 znašali eno petino vseh dohodkov ali $410 na sleherno družino ali $109 na sleherno osebo, kakor poroča biro za ljudsko štetje. Skupna vsota vseh davkov je bila nekaj čez 14 milijard dolarjev. Od vsote $109 na osebo je federalna vlada vzela $39, državna vlada $27 in lokalne oblasti $43. Največ požre prodajni davek, ki ga vsakdo plačuje od skupičkа za potrebščine.

Karol in Magda pojdeta v Južno Ameriko

Santiago, Čile, 26. marca. — Zunanji minister je naznanil, da bo ta dežela sprejela bivšega rumunskega kralja Karola in njegovo ljubico Magdo. Njuna prošnja za dovolitev vstopa je bila odobrena. Karol in Magda se zdaj nahajata na Portugalskem, kamor sta pobegnila pred nekaj tedni iz Španije.

Poklon poslaniku Fotiču

Svojemu narodu služi celo v "pregnanstvu"

(Drew Pearson in Robert S. Allen)

Urednikova opazka.—Poklon in prosta vožnja na Washingtonskem vrtiljaku (Merry-Go-Round) gresta Konstantinu Fotiču, jugoslovanskemu poslaniku, ki se je za knezom Pavlom najbolj potrudil, da bi obdržal svojo deželo izven osišča. — V milijonskih izdajah velikih ameriških listov, ki redno objavljajo članke teh piscev pod naslovom The Washington Merry-Go-Round, je izšel v raznih mestih širom Združenih držav zadnjo soboto ta članek, ki je vzbudil velikansko pozornost vse ameriške javnosti. Pisca sta zelo dobro poučena tudi drugače o balkanskih problemih, a eden izmed njiju je prepotoval Jugoslavijo ter se tudi dalje časa mudil v njej. S člankom je bila tudi slika poslanika Jugoslavije v Washingtonu, D. C., dr. Konstantina Fotiča. Radi značilne važnosti članka in neposrednega vira, iz katerega sta pisca črpala podatke v njem, se je J. K. potrudil nemudoma dobiti dovoljenje, da da članek na razpolago in v svobodno uporabo tudi čitateljstvu vseh jugoslovanskih listov na tej hemisferi.

Washington, 22. marca.—Naj se zgodi karkoli na Balkanu, mož, ki pojde v zgodovino zaeno s knezom Pavlom in Franklinom Rooseveltom za to, da si je na vse kriplje prizadeval obdržati Jugoslavijo izven Hitlerjevih klešč, je prijazen, majhen človek kmečkega rodu, zastopajoč kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev kot poslanik v Washingtonu.

To je Konstantin Fotič, poslan takorekoč v pregnanstvo v Washington. Ali njegova kabiska svarila iz tega pregnanstva, naj ostane Belgrad izven osišča, in njegov vpliv pri predsedniku Rooseveltu, to oboje se je izkazalo za mogočno podporo Angležem naklonjenemu knezu Pavlu.

Da se dobi popolna slika o tem, kar je storil Fotič, je treba iti nazaj v tiste čase, ko je bil stalni podtajnik zunanjih zadev za jugoslovansko vlado in vaten zob v strojstvu alijanc, ki si jih je ustvarila Francija, da uveljavi versajsko pogodbo.

Drugi zobje v tistem strojstvu so bili dr. Edvard Beneš iz Čehoslovakije, pokojni zunanji minister Titulescu iz Rumunije in mnogo let Aristid Briand iz Francije.

Čehoslovakija, Rumunija in Jugoslavija so tvorile Malo antanto, po Francozih zasnovano zvezo, ki je stremela za tem, da bi bilo za vselej zabranjeno Nemčiji in Ogrski dobiti nazaj izgubljeno ozemlje v južnovzhodni centralni Evropi.

Večkrat na leto so se delujoči načelniki Male antante sešli v Ženevi, Pragi, Bukarešti ali Belgradu in Fotič je navadno zastopal Jugoslavijo. On je bil ravnovesno kolo tiste kombinacije ter je dostikrat porinil na stran Titulescujevo briljantnost ali Beneševe sanje s svojo zdravo kmečko logiko.

Včasih se je skregal z njima in sedaj nam pove o nekem sporu s Titulescujem iz Rumunije, ki je umrl ta teden.

"O, kajpak se je razjezil nad kako razliko v mnenju," se spominja Fotič. "Ali kasneje je obžaloval to ter mi v dražestno gesto miru podaril krasno švicarsko žepno uro.

"Nekaj časa pozneje sem dobil Brianda v neznansko slabi volji. Povedal mi je, da sta se on in Titulescu skregala. 'Ničesar si ne stori iz tega!' sem dejal jaz Briandu. 'Midva sva se tudi skreskregala, in glej, kaj je prišlo iz tega—dal mi je žepno uro.'

"'Toda najin prepir je bil hujši od vajinega,' je rekel Briand ter pomežiknil z očesom. 'Če se naj pobota z mano, ga ne bo stalo nič manj kakor velika stoječa ura!'"

'Pregnanstvo' v Washington

Skupaj so ti možje delovali ne samo na to, da zavarujejo svoje dežele proti Nemčiji, nego tudi na to, da vdihnejo življenje v

(Dalje na 3. strani.)

POLICIJA NAPADLA STAVKARJE V BETHLEHEMU

Jeklarska unija zapretila z raztegnitvijo stavke

STAVKOKAZI V TOVARNAH

Bethlehem, Pa., 26. marca.—Howard T. Curtiss, pokrajinski direktor jeklarske unije, je danes instruiral stavkarje, naj ustavijo piketiranje tovarn Bethlehem Steel Co. za 24 ur, "ker je vsa državna policijska sila mobilizirana za zlomitev stavke." Curtiss je govoril na shodu članov svoje unije. On je imenoval državne policaje "prekleto kozake" in izjavil, da je proti prelivanju delavske krvi. Policija je pripravljena na pobijanje stavkarjev.

Državna policija je včeraj napadla pikete pred tovarnami Bethlehem Steel Co. in jih razpršila. V tovarnah se nahajajo stavkokazi. Uradniki kompanije so priznali, da živila in druge potrebščine prihajajo v tovarne. Stavkokazi dobivajo hrano v kompanijski restavraciji in v tovarnah so bile postavljene postelje. Stavkokazi so izjavili, da bodo ostali v tovarnah.

Čez sto državnih policajev je napadlo pikete s plinskimi bombami in jih razpršilo. Policaje je poslal na pomoč kompaniji governer Arthur H. James. Stavkarji so prevrnili avtomobil, v katerem so se vozili policaji, se polastili plinskih bomb in pričeli obmetovati policaje z njimi. Trije policaji so bili ranjeni. Eno uro pozneje je policija razpršila pikete.

Unija je naznanila raztegnitev stavke na tovarne Bethlehem Steel Co. v Johnstownu. Stavka je bila oklicana v znak protesta proti volitvam, katere je naznanila kompanijska unija. Federalni delavski odbor je odredil razpust te "unije", toda kompanija je vložila priziv proti odloku pri federalnem vrhovnem sodišču.

Richmond, Ind., 26. marca.—International Harvester Co. je naznanila obnovo obrata v tukajšnji tovarni, ki je zaprta od 18. februarja zaradi stavke, katero je oklicala unija Farm Equipment Workers CIO. Naznanilo je bilo objavljeno, ko so se napori državnega posredovalca Thomása Hutsona, da se konflikt izravna na miren način, izjalovili. On je skušal pridobiti voditelje unije za sprejetje kompanijskega predloga, kar pa so odklonili.

Chicago, 26. marca.—Policija je aretirala deset piketov, članov unije CIO, ki so skušali preprečiti vstop stavkokazom v tovarno International Harvester Co. Ta je naznanila, da se je čez tisoč članov unije ADF, naslednice kompanijske, unije, katero je federalni delavski odbor razpustil, vrnilo na delo. Tovarna je obnovila obrat zadnji pondeljek s pomočjo policije. Policijska sila čez tisoč mož je bila mobilizirana za zaščito stavkokazov.

Amerika čuva denar nemškega magnata

Washington, D. C., 26. marca. — Doznava se, da federalno zakladništvo čuva denar v ameriški valuti, ki je lastnina Fritza Thyssena, bivšega nemškega jeklarskega magnata, ki je pobegnil v Švico in od tam v Francijo po sporu s Hitlerjem. Nedavno objavljena poročila so se glasila, da je francoska vlada izročila Thyssena nacijskim avtoritetam, ki so ga poslale v Nemčijo. On se zdaj nahaja v nekem koncentracijskem taborišču na Bavarskem.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (March 31, 1941), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

128

Rudarji so v pravem

Rudarji na polju mehkega premoga, ki so organizirani pri United Mine Workers (CIO), zahtevajo dolar poviška na dan. Do tega poviška so popolnoma upravičeni.

Že dolgo niso rudarji dobili nobenega mezdnega priboljška. Njihova sedanja plača — šest dolarjev na dan na severu in $5.60 v južnih državah — ne kaže njihovega pravega zaslužka, ker niso uposleni stalno; šestdeset odstotkov zasluži komaj $600 do $700 letno, mnogo rudarjev pa ne prejme niti $300. Na splošno je današnja mezdna lestvica rudarjev nižja kot je bila pred depresijo. Nobenega ugovora torej ne more biti, da so mezdne zahteve rudarjev pretirane.

Prav tako upravičena je zahteva rudarske unije, da mora biti rudarjem zajamčeno najmanj 200 dni dela v letu in da mora biti zavržena točka v stari pogodbi, na podlagi katere rudarji izgube na plači za tako zvani nečist premog. Druge zahteve rudarjev — plačane počitnice, starostne pravice, več varnosti zoper nesreče pod zemljo itd. — takisto niso pretirane.

Rudarji v Združenih državah so danes docela in dobro organizirani, kakor še niso bili nikdar prej, nobene bojazni torej ni, da bi ne dobili, kar zahtevajo. Premogovne družbe sicer cvilijo in se protivijo, prepričani pa smo, da niti federalna vlada, niti publika ne bo dopustila, da bi lastniki rovov izzvali stavko na polju mehkega premoga v tem kritičnem času.

Delavski posredovalni odbor

Predsednik Roosevelt je imenoval odbor za poravnavanje sporov med delavci in delodajalci. Odbor ima enajst članov. Štirje člani zastopajo delavce (dva unije ADF in dva unije CIO), štirje zastopajo delodajalce, trije pa vlado.

Posredovalni odbor te vrste bi moral obstati že mesece in danes bi bilo manj stavk in izporov v raznih industrijah. Spori v tem času in razmerah so nekaj naravnega — ko pa mnogo industrijskih magnatov poskuša na vse kriplje okoristiti se na račun obrambe in v škodo delavcev. Ti magnatje nočejo posredovanja s strani vlade, pač pa hočejo, da jim kongres pomaga z zatiralnimi zakoni potlačiti zahteve delavcev.

Odbor nima mandata obveznosti in njegova naloga je, da apelira na razum in dobro voljo delavcev in delodajalcev, naj mirno in prostovoljno poravnajo vse konflikte. Ta odbor je nova preizkušnja ameriške demokracije, da pokaže koliko moči ima in kako daleč se bo pustila zlorabiti. Stavke in izpori so svobodni v demokraciji. Nihče ne more prisiliti delavca k delu, kakor ne more nihče prisiliti lastnika tovarne k obratovanju — izjema bi bila le tedaj, če bi bili vsi delavci in delodajalci militarizirani, to je postavljeni v službo armade, kar pa, upajmo, se ne bo nikdar zgodilo.

Ivana Groznega perejo

Skoro neverjetna vest je prišla iz Moskve zadnje dni, vendar mora biti verjetna, ker izvira iz Izvestij, uradnega organa sovjetov. V tem listu je izšel članek izpod peresa nekega V. Kostiljeva, novelista, kateri piše, da ruski car Ivan Grozni ni bil tako grozen kakor ga zgodovina opisuje.

Kostiljev se pritožuje, da je le temna stran privatnega življenja Ivana Groznega ohranjena v spisih, dočim je njegova "dobra stran" izpuščena; on (Kostiljev) je odkril v ruski zgodovini protislovje glede Ivana Groznega, namreč da je bil ta car "pobesnela zver, ki je dvignila Rusijo na stopnjo močne države in velike slave." To je treba popraviti, kajti "blazna zver" ni mogla ustvariti močne in velike Rusije!

Pred nekaj leti je bil v Ameriki predvajan sovjetski film o carju Ivanu Groznemu, ki je pokazal tega carja kot mučitelja in ostudnega morilca; film je pokazal, kar pripoveduje zgodovina, kako je Ivan Grozni (rojen je bil leta 1530 in umrl 1584) zadavil lastnega sina in kako je z lastnimi rokami zadavil svojo ženo; navedena je bila še cela vrsta drugim umorov in okrutnosti. Ta sovjetski film je danes v popolnem nasprotju z "odkritjem", ki ga je objavil Kostiljev v Izvestjih. Ali bo zdaj sovjetska propaganda preklicala svoj film?

Car Ivan Grozni in Stalin sta si sorodna po

(Dalje v zadnji koloni.)

Glasovi iz naselbin

Predavanje

Chicago, Ill.—Po redni seji kluba št. 1 JSZ v petek, dne 28. marca, zvečer v Delavskem centru bo Ivan Molek predaval o razvoju politične demokracije v Združenih državah. Vabljeni so tudi nečlani. Prost vstop vsakomur.—**Publicijski odsek.**

Detroitske novosti

Detroit. — Ko sem se hotel oprostiti številnim posetnikom prireditve Cankarjeve ustanove, ker niso dobili ne sedeža ne stojišča v dvorani in so se morali zadovoljiti s prostorom na hodniku, so mi odgovarjali: "Nič zato, še bi radi stali in poslušali, samo če bi se pevci hoteli ponovno vrniti na odre."

In res, kdo bi si mislil na trudnost, ko so bili vsi kot očarani ob zvoku melodij, ki ti kot pomladanski zefir božajo dušo, da ti srce zadrhti v sladkem hrepenenju in vse tvoje misli odplavajo v deželo bajnih sanj in razočaranja nad v mladosti neužitih dni. Taka je bila prva pesem clevelandskih pevcev.

Toda pevcev in igralcev ne bom obsipaval s košarami hvale in priznanj, kajti to bi bilo le ponavljanje tega, kar so že bili deležni povsod, kjerkoli so se pojavili s svojimi nastopi. Saj jih je razigrano občinstvo z gromovitim aplavzom ponovno in ponovno klicalo na oder. Takega priznanja še ni bil deležen nihče na deskah Slovenskega delavskega doma v Detroitu. In to šteje. Drugo naj bo le prisrčna hvala vsem pevcem in igralcem iz Clevelanda, kakor tudi zboroma Svobodi in Napreju, ki sta tudi žela priznanje za svoj nastop.

Da ni bilo prostora v dvorani, gre tudi zasluga tajnikom in tajnicam naprednih detroitskih društev in posameznikom, ki so bili tako pridni in uspešni pri predprodaji vstopnic. Vsem tem najlepša hvala za trud in požrtvovalnost, kot tudi cvetličarni F. Ločnikarja za podarjene cvetlice. Ta cvetličarna se je že večkrat odzvala na enak način raznim kulturnim zborom, zato je prav, da tudi mi podpiramo to trgovino.

Povedali so mi, da je tudi Delavski dom naredil dober biznis pri bari in da je v blagajno prišel stotak. Torej "lady in blue", Clevelandčani le niso — "vsega pobasali". Jaz mislim, da smo lahko zadovoljni z obojestranskim uspehom.

Ta dopis se je zakasnil, ker sem mislil podati popolno finančno poročilo in sem čakal, da mi bodo vsaj do zadnjega tedna vrnili neprodane vstopnice, kar se pa še ni zgodilo. Torej tega poročila še ni, če bo potrebno, bom to storil pozneje.

Pevski zbor Svoboda bo prihodnjo nedeljo, 30. marca, ob 3. popoldne imel koncert s spevoigro "Srce in denar" v Delavskem domu, 437 Livernois. Že ime pove, da je to (srce in denar) nekaj, kar bi nihče ne odrekel, posebno če srce razbija v prsih zalega dekleta — "le za njega" — ali obratno. "Nevarnejši od slame ljubezen je res, če ona se vname, gori kakor kres." Zato pa tudi vi pridite v nedeljo popoldne v SDD. Pokažimo, da v nas še živi zavest, da slovenska Lira in Talija še živita in cveteta.

Svoboda je že star detroitski zbor, ki je šel že skozi vse poteškoče, ki gredo vsa kulturna društva v Ameriki. Zbor se ustanovi in število pevsev raste, da je oder premajhen, pa pride brezdelje ali kaj drugega in v kratkem času izgubi polovico članstva. Še se spominjam pevskega zbora, katerega član sem bil. Mislili smo, da nas noben ciklon ne ukloni. Imeli smo dober moški in mešan zbor, ki je bil kos vsaki še težji klasični skladbi. Želi smo uspeh, kjerkoli smo nastopili, ampak danes tega zbora ni več.

Zato je treba dati priznanje Svobodi, ki je preživela vse poteškoče. Nekateri člani morajo res imeti jekleno voljo, da niso omagali in klonili. Posetimo ta koncert, ki bo zadnji v tej sezoni in dajmo jim priznanje za njih trud. Po koncertu bo igral Jankovichev orkester iz Clevelanda, ki je v Detroitu zelo popularen in privlačen za vse dobre plesalce.

Milan Medvešek zapiše v svoji koloni marsikaj, kar je vredno, da dvakrat prečitaš in si zapomniš. Tako je nedavno zapisal: "Ko srečam prijatelja, znanca ali koga drugega, se ne vprašam, kdo je ali kam spada, ampak koliko je **človeka** v njem." Za vsakega, ki si te besede zapomni, so vredne cekin. Ako bi se tega držal od začetka, bi bil zame ta rek vreden stokrat več. Pa sem se družil z ljudmi, ki so se ob vsaki priliki bobnali po prsih: "Mi smo to in to — smo proti izkoriščanju naših bratov in sodrugov, vseh teh krivic mora biti enkrat konec" itd.

Mi smo verjeli, ker smo mislili, da so iskreni, toda bili so hinavci in hipokriti. Bili smo ogoljufani za našo zaupnost in danes imajo oni naše tisočake, mi pa luknjo v žepu. Torej, Milan, drži se tega, kar si zapisal in večkrat ponovi.

Jakob Gorup, 121.

Garden ima prav

Nanticoke, Pa. — Ko je br. Garden začel pisati v Prosveti članke proti vojni — prvi so bili "Kam jadra Amerika?" — sem si takoj mislil: Ta si pa upa z resnico na dan, vse opisati v teh kritičnih časih tako kot je, čeprav smo tako rekoč z eno nogo že v nenapovedani vojni.

Sedaj so se pa začeli kritiki oglašati. Prvi je bil Langerholc, kateremu je prišel na pomoč Novak iz Philedalphije — on ga je hotel celo utihniti — tretji pa je F. Samsa iz Crivitza, Wis. Zadnji piše, da bi bilo za Prosveto bolje, če bi Garden vprašal naročnike, koliko jih ima na svoji strani. To se mi vidi tako kot s kritiko o jednotinih koledarjih: eden je začel, potem pa ni bilo ne konca ne kraja.

Mogoče bi bilo res dobro, če bi napravili nekako slamnato glasovanje pri Prosveti sedaj pred konvencijo, da bi videli, koliko naročnikov je za sedanje zmernice urednika Molka in koliko za pomožnega urednika Gardna. Jaz dvomim, da je 95% članstva na strani gl. urednika, kot trdita Langerholc in Novak.

Naj navedem o tej zadevi samo malo od naše strani. Naše društvo šteje 35 članov v odraslem oddelku in 16 v mladinskem. Kolikor je meni znano, smo samo štirje člani naročeni na dnevnik Prosveto. Govoril sem s članom, h kateremu prihajajo trije tedniki v hišo, zakaj se ne naroči na dnevnik, ker mu pride poceni s prištetjem drugih tednikov. Pa mi je odgovoril, da ne mara dnevnika take vsebine kot je danes.

To je majhen dokaz, da se čitatelji tako ne navdušujejo za današnje smernice Prosvete kot misli br. Langerholc. Zakaj se več dopisnikov ne oglasi v prid Gardna? Zato ne, ker ima marsikdo bridke izkušnje iz zadnje svetovne vojne. Ravno v tem mestu se je že lani organizirala tako zvana "šesta kolona", ki pazi na vsakega, kaj govori ali piše. In kako previdno so se ti "stoprocentneži" organizirali. Vprašali so celo za čarter in ga tudi dobili. Kaj je njih program, je njih tajnost. Ker do sedaj ni še nobena žrtev padla v njih mrežo, zato tudi ne bom odgovarjal tem kritikom — to delo naj dalje vrši br. Garden.

Čas prihaja, ko bodo kritiki priznali svojo zmoto, Garden bo pa dobil priznanje kot ga je dobil Eugen Debs po zadnji svetovni vojni.

Anton Zupan, 447.

Politika nekdaj in danes

Duluth, Minn. — Dne 1. aprila bodo v Duluthu mestne volitve. To seveda ni nič posebnega. Posebnost je to, da letos ni tistega delavskega entuziazma kot smo ga bili vajeni v časih, ko smo bili socialisti še socialisti, ko smo imeli na glasovnici kandidate, v katere bi masa lahko imela večje zaupanje kot ga je imela. Tisti kandidatje, ki so bili izvoljeni s socialistično podporo, so pokazali, da so bili kos nalogam, ampak ljudstvo se je dalo preslepiti in je poverilo mestno upravo v nezmožne roke. In danes pogrešamo takih kandidatov, katerim bi človek zaupal svoj glas.

Pozneje smo imeli Farmer-Labor stranko, pod katero smo včasih imeli tudi precej zmožne kandidate in živahne kampanje, v katere smo šli z združenimi močmi in včasih zmagali in pridobili nekatere, za delavske mase boljše zakone. Sedaj pa, ko so F. L. stranko sovražniki delavstva vrgli v "komunistični" koš, "delavske unije" so šle v "nestrankarsko" politiko, pa nimamo za kaj voliti. Nominiranci so vsi tiste politike, katere geslo je: "Ti popraskaj moj hrbet, jaz bom pa tvojega."

K zaključku mi naj bo še dovoljeno, da se spomnim prijatelja Johna Moverna, ki odšel v večnost pred dvema letoma — 27. marca 1939. Prostor, ki ga je on zavzemal, je še vedno prazen in Johna pogrešamo vsi, njegova družina kakor tudi tisti, ki smo ga poznali bolj od blizu. John ni bil radikalne sorte, pač pa je verjel, da se z združenimi močmi marsikaj pridobi in pri tem je bil pošten. Blag ti spomin, John!

John Kobl, 205.

O konvenciji in vremenu

Bellingham, Wash.—Debata o prihodnji konvenciji se je pričela. Sem član jednote in hočem tudi jaz nekaj sugestirati iz svojih dolgoletnih izkušenj kot bivši tajnik v Montani. Endowment bo važno vprašanje na konvenciji. Taka ustanova bi imela veliko privlačnost pri jednoti, čeprav bi bil asesment za tako zavarovanje višji. In to je največ krivo, da člani zavarujejo otroke v kapitalističnem inšurencu, da dobe denar, ko so še živi, dočim jednota izplača šele po smrti.

Drugo je polemika o zavetišču. Naj bo zavetišče še tako moderno urejeno, se v njem malo kateri počuti kot doma. Nasprotno, počuti se kot napol v grobu in napol v ječi, in to je, kar ustvarja človeka nesrečnega. Ako se že hoče ali more starim in onemoglim članom pomagati, naj se pomaga z gotovino, ne pa siliti člana nekam, kamor ne bi hotel. Naj živi, kjer je njemu všeč. Zavetišče bi žrlo tisočake, kot se je izrazil br. Frank Koslez v Prosveti 12. marca in jaz se z njim strinjam.

Zdaj pa malo o vremenu. Ko radio naznanja velike snežne nevihte in zimske orkane po vzhodu in severu, mi tukaj o takem vremenu nič ne vemo. Nasprotno, imamo suho in lepo vreme od 1. marca do danes (17. marca), le slana pade ponoči, a podnevi pa je najlepša pomlad razen nekaj megle zjutraj.

Zdi se mi, da mi je usoda naklonjena in moje sanje so se uresničile, to je, ustanoviti si dom na lepem kraju in biti neodvisen od bossov. Vedno mi je bilo težko, prosjačiti za delo in posebno še, če je delodajalec surov. Seveda, popolnoma zadovoljen še nisem. Ali uganete zakaj ne?

George Gornik, 493.

Vabilo na zabavo

Detroit. — Naznanjam vsem ljubiteljem Slovenskega doma na John R, da priredimo veliko plesno veselico v soboto zvečer, 29. marca, na kateri bo igral Jankovichev orkester iz Clevelanda. Mislim, da ga poznate, ker ste ga že večkrat slišali v Detroitu. Veliko veselja se vam nudi tudi v soboto zvečer.

Dne 16. marca je tukaj igrala godba iz Barbertona in bila je zelo velika udeležba. Le škoda, da je dvorana premajhna. V soboto zvečer pa pride Ribničan in bo dvorano raztegnil, da bo dovolj prostora. Vabljeni ste vsi.

V nedeljo, 30. marca, pa ima pevski zbor Svoboda koncert z opereto ali spevoigro "Srce in denar". Tudi na tej priredbi bo igral Jankovichev orkester. Ker je Svoboda še vselej zadovoljila občinstvo, bo vas tudi v nedeljo.

Anna Travnik, 121.

Vsakega nekaj

Traunik, Mich.—Ker se v Prosveti nisem oglasil že več let, se bom pa zdaj poskusil dotakniti tega in onega. To pišem 17. marca in snežni "blizard" divja z vso mogočo silo, tako da ne vidim niti sosedove hiše, čeprav je oddaljena samo par sto čevljev. Tudi na cesti ni nobene "lize".

To je prvi "blicart" tako velikega obsega v tej zimi, po navadi pa smo jih do tega časa imeli že tucate. Do 15. marca smo imeli milo zimo, 21. marca pa je na koledarju začetek pomladi, ali, žal, ne pri nas. K nam bo prišla okrog 21. maja.

Kritiki stenskih koledarjev so utihnili, zdaj so pa začeli bombardirati br. Gardna radi njegovih člankov. Zakaj to? Tudi meni niso všeč do pike, toda jaz mu dam kredit za njegove članke. Če kakšen član kaj koristnega in poučljivega napiše, tedaj pa po njem, da utihne. Nedavno je br. Ludvik Medvešek pisal o zalaganju asesmenta, toda "ništa" ni bilo vredno. Če bi bil priporočal, da bi SNPJ izplačevala smrtnine pred smrtjo in ne po smrti, bi bilo O. K.

Br. Barbič je že tudi dobil marsikatero klofuto, ali on klofutne nazaj in mirna Bosna! Tudi br. A. Jankovich, zastopnik Prosvete, je na mestu, enako br. Durn. Kmalu bom 25 let naročnik Prosvete in član SNPJ 22 let. Prečitam vse dobro in slabo in nič ne godrnjam.

Kar se tiče starostne pokojnine, zavoda za stare itd., je pa prej treba vedeti, od kod bo denar prišel. Malo plačati in veliko dobiti, to ne gre skupaj.

Br. Anton Zaitz tudi ne zaostaja. Njegovi članki so polni humorja in satire. Kadar jih čitam pri obedu, takoj dobim apetit do hrane, in čeprav mi želodec nagaja, hrana mi tekne in dobro se počutim.

Br. Zaitz, tudi jaz sem imel podobno smolo. Leta 1924 sem tudi jaz kupil "lizo" Fordovega izdelka. Ko je bila nova, je še precej dobro izgledala za tiste čase, čeprav je imela marelo nad seboj za slučaj slabega vremena.

Bilo je julija meseca, vroč nedeljski dan in rečem moji "stari", da se gremo nekoliko prepeljat, da se malo ohladimo. Spustil sem marelo dol, češ zdaj se bomo lahko malo ohladili. Otroci so bili dokaj veseli in vprašali, kam gremo. Odgovorim, da po sladoled v pet milj oddaljeno mestece. To je bilo veselja. Skobacamo se na našo novo "lizo" in se peljemo. Štiri milje od doma je "liza" pričela puhati paro kot lokomotiva. Kaj sedaj? "Liza" vroča, da se nekaj pali in oddaja neprijeten

(Dalje na 3. strani.)

Federalni posredovalec James F. Dewey na sestanku z voditelji avtne unije. Od leve na desno: Michael F. Widman, vodja organizatorične kampanje v Fordovih tovarnah; Dewey; R. J. Thomas, predsednik avtne unije, in Maurice Sugar, pravni svetovalec te unije.

Pismo iz Londona

(Izvirno poročilo Prosveti.)

20. januarja 1941.

Coventry je postal, kar bi tukaj imenovali "showplace". Taka je usoda, da v mirnih časih hodimo gledat lepe stvari, v vojnih pa grozote. Zakaj ne, vse kar je naš delež v tem življenju je vredno našega zanimanja. Turci, ki nas pridejo obiskat, si gredo pogledat Coventry. Domačini tudi ne zamudijo radi prilike, če nam je dano, da lahko potujemo tja.

Odpraviti se danes na pot pomeni, da moraš biti pripravljen na vse. Vam bo to težko razumeti, ker živite v točno urejenem svetu. Poznam ga dobro, uživali smo ga tudi tukaj predolgo. Kar mislim, je, da postane tak svet malo dolgočasen, nikdar se ničesar ne zgodi, vsar več ali manj ne pričakuješ. Vse kar se zgodi, je bilo prej točno določeno v načrtu. Domačina divščina, avantura nima dosti priložnosti v takem svetu. Zdaj pa se tukaj odpraviš na pot, ne veš, kako bo z nakaznicami za potrolej, te bodo vzdržale vso pot; ne veš, kje boš prenočišče, prav mogoče, da nikjer, in kaj potem: ne veš, kdaj se ti bo mogoče vrniti, ob noči zelo temne in zračni napadi težki, ne veš dalje po poti. Skratka: med tem, ko si pripravljen za na pot, je baš časa zadosti, da se ti vzbudi v srcu starodavni nagon za avanturo. Z veseljem vsakdo zapusti London, čeprav le za eno ali dve noči, čeprav gre na pot v Coventry.

Dežela, ki sem jo gledala na poti tja, se je zdela tako nedotaknjena, spokojna, da si težko misliti, da leži sredi nje mesto, ki je postalo podoba sama vojnega razdejanja. Bili smo videli, mogoče pa le ni tako hudo, kot govorijo. To upanje se nam je zdelo bolj in bolj upravičeno, ko smo vozili skozi predmestje. Dolge vrste enodružinskih hišic, vse enake, vse novo, dane, tako značilne za angleška mesta, ki se povečala v zadnjih časih, so stale na cesti straneh, kot bi ne bilo ničesar. Tovarne smo pazili tu in tam med njimi. Okna so bila svetljena, čeprav je bilo še zgodaj popoldne, še dolgo do teme. In obdajal jih je nenehno enakomerni ropot, tako značilen za ozračje, ko so stroji na delu, kakor če se približaš čebelnaku. Srečali smo podrtije na tej strani, na ni strani, pogorišče, zaprta cesta ali ničesar tega, kakor če hodiš po Londonu.

Pa nismo več vozili dolgo, zavili smo od vogla iz ulice. Za božjo voljo. Na to pa nismo bili pripravljeni. Hujše je kakor karte, česar smo vajeni v Londonu. Domačin nas nagovoril, ko je videl, da nismo doma v Coventryu. Ne bi prisegla, ali zdi se mi, da me v mih letih še ni nikoli nagovoril neznanec na cesti na Angleškem. Saj je skoraj v pregovoru, da tukaj ljudje sede dolge ure v vlaku, pa ne spregovore besede. S samozavestjo, s ponosom nam je začel razlagati o Coventryu, ki je bil je živahen, s široko kretnjo nam kazal ta in ono stran. "Kdor zemlje pravi je sin, pogum do bolečin — zakaj, povej, si pa rojen?" Tako poje Župančič v Zdravici. Coventry mož bi jo znal dobro zapeti, sem si mislila.

Vprašala sem ga, kakšno je bilo to središče mesta. Nemogoče si je ustvariti kakršnokoli sliko iz tega prostranega srednjega dela mesta, ki je zdaj dobesedno porušeno do tal. Še vse razvaline niso mogle zasuti globokih kleterjev, ko so jih izgreble velike eksplozivne bombe. Povedal nam je, da so bile tukaj ozke zazidane stare ulice, središče trgovin v mestu. Stari Coventry so pokončali, oni, ki nam je govoril o preteklosti, ki ga ni mogoče več oživiti. Novi, o katerem govorijo stroji tam zunaj, je ostal. Broadgate, Trinity Street, stekali so pri nogah katedrale: ni ju več. Vse, kar je bilo po njiju, so tla pokrila z razpalim zidovjem.

Trije stolpi se dvigajo iznad tega razdejanja: zvonik stare katedrale, zvonik cerkve Sv. Mike in stolp na nekdanjem Tržišču. Kako so ti ohranili, sam Bog ve. Posebno še, ko je katedralni stolp prava podoba sloke in krhke elegance. Katedrala sama je kakor prozorna kopina: štiri stene še stoje, stene, ki so bile raj sama velika, barvana okna. Strehe ni. Steklo se je povečini zdrobilo. Tako napravi coventryska katedrala danes vtis brezteže lepote, vtis lahkote, ki jo redko srečaš v zidanih iz kamna. Čudna svetloba je na njo. Bil je somrak nad mestom, luna je sijala za njenim zvonikom. To je bila ura, v teri moraš videti prikazen katedrale, da ji pozabiš vse življenje. Šest je udarilo v zvoniku. Kaj, ura še vedno bije v teh razvalinah? Zdi se, da je še življenje v njih. Naš spremljevalec nam je z vso trdovratnostjo svojih rojakov povdarjal, da ta ura ni nikoli prenehala biti, niti ne v oni noči, ko so eksplozivne in zažigalne bombe deževale celih deset ur na ubogo mestece. Čudila sem se, kako je to mogoče. Ob strani me je pogledal in se nasmejal, kot da bi hotel reči, da še malo vemo, kaj je vse mogoče pričakovati od Coventryja.

Na cestah je ves čas nepretrgan tok prometa. Avtomobili, avtobusi: življenje gre dalje po svoji poti. Seveda je bolj slabotno, kot običajno, a bo opomoglo se bo počasi. Več tvrdk je že razglasilo naznanila, da so odprle svoje trgovine v drugi ulici. Druge objavljajo, da jih odprejo v enem ali dveh tednih. Človek skoro ne bi verjel svojim očem: veliki napisi, kakor zunaj, belo so se blesteli v mraku, na tem vogalu spet na onem koncu, nad kupi razvalin, kraterji. Kot vse kaže, je trgovine težko pokopati z bombami.

Saj je s Cityem ista. Slišali ste že, koliko londonskega Citya je pogorelo na zadnjo nedeljo lanskega leta. Če hodiš tam okoli, boš videl

(Dalje na 3. strani)

(Dalje iz prve kolone.)

značaju. Bodoči zgodovinar morda odkrije, da je Stalin dal umoriti več ljudi kot vsi carji skupaj. Stalin lahko opere vse carje — ampak krvavljene zgodovine ne bo opral.

ovice starega kraja

lovenije

OVEGA MESTA

ste že bili v Novem me- Ce še niste bili, pridite, da naše zanimivosti! Reci- ovo cesto proti Ločni, na- drto poslopje ob Krki na ski cesti, polno blata pro- dvoru Novo mesto in zna- o, sploh svetovno znano v Kandiji. Da, da v Kan- j. na Šukljetovi cesti, duje blato, kadarkoli pri- zborna kanalizacija in ob rasni jarki! Meščani pla- kanalizacijski davek, pa o čemu. Le oglejte si trg Petra II.! Na razglednici a mesta se jarki ob cesti kakor tramvajska proga. je treba paziti, da se na e pobiješ ali ne zlomiš no- cer imamo tudi reševalni a vsak primer. Če si po- ude, in bolnišnico tudi, še ve, moško in žensko. Za preskrbljeno. Razsvetlja- o dobili, a večkrat nagaja, prej ni. Kandija nima tro- v in v samem mestu jih še Ljubljanski cesti teče v s streh. Žlebovje ni v re- mni ob kanalih niso bili eni, od kar stoji Novo me- a, da. Novo metso je no- to pa so ceste in kanali o v podgorskih vaseh.

r je nakazanih 2 milijona ev in dobimo v dogled- času lepo moderno cesto Zabjo vas, Novo mesto in . Načrti se že delajo par e hvalevredno, le na Kan- pozabili proti kolodvoru, erem še svetijo s petrolej- elektrika je za kmeta, pe- pa za meščana, ker daje n duh in pa zelo svetlo ko da ne veš ali je svetlo- tema. Hiše v Novem me- vse čedno pobeljene. Ne ki bi bila umazana. Le tu n so nekatere, ki so res Novega mesta, posebno v ji. Šukljetova ulica pred- Za tujski promet je zelo čna, ker se umazanije ble- namo v bližini Novega me- bjo vas, ta diši po žabah, v mlakah. Vse povsod se za napredek živalstva in tah skačejo žabe in skrbe tno jed. Na podstrešjih je raznovrstna zgodovinska Baje hranijo vse te vred- zgodovinskega pomena za novomeški muzej. Obči- novomeškega Muzejskega a bo baje v kratkem skli- udi se namerava v krat- postaviti spomenik padlim m v svetovni vojni, ker precej nabranega denarja. da se naj pospravijo gor- tvari s podstrešij je nale- meščanih baje na gluha saj je na podstrešjih do- rahu in peska ni potreba. animivosti, ki sem jih na- o jako privlačne za tujski t. Da ne pozabim, tudi pi- mamo dovolj in še celo ze- re. Posebno, ker ga je le- g dal in ga ni vinogradnik l. Boriti smo se začeli alkoholizmu. Ustanoviti avamo po vseh naših po- kih društvih abstinenčne e, ker letos ni vinsko niti rsko leto. Tako bomo vsaj eto poizkušali abstinenco, se do letos osorej zdrži- saj takega alkohola, ki ga ker so nam vino pocenili na 18 dinarjev, žganje sli- pa od 10 na 40. Pijače je dovolj za abstinenčno gi- in za abstinenčne krožke. razumemo! Znati je treba vem času!

nekaj bi rad pripomnil ti- ki še ne vedo. Gostinske in posebno kuhinje bi bi- ba pregledati. Tudi razni osvežujejo novomeški ki prihajajo iz živinskih v. Smo pač pod Podgor- li pod Gorjanci. Za danes o tega dovolj, več pa pri- ić.

SMRTNI NESREČI

žice, 13. januarja.—Na ko- u v Dobovi se je pred dne- petila huda železniška ne- ki je terjala življenje mla- vestnega železniškega de- očeta številne družine.— e Poljanec, 36 letni kurjač z Ježice pri Ljubljani, oče 4 otrok, se je s svojim vlakom ustavil na dobovski postaji. Parni stroj je bil potreben pregleda in ko je bil kurjač ves zaverovan v svoje delo, je stopil na sosednji tir, po katerem je pravkar prihajal brzovlak iz zagrebške smeri. Preden je utegnil zapaziti nevarnost, je lokomotiva brzovlaka Poljanca zgrabila in ga z vso silo treščila v njegov stroj, da je v trenutku s smrtno nevarnimi poškodbami nezavesten obležal v mlaki krvi. Osebje postaje je nesrečnemu kurjaču takoj priskočilo na pomoč in ga dalo prepeljati v brežiško bolnišnico, kjer so se zdravniki z vso silo zavzeli, da ga obude k življenju. Njihov trud pa je ostal zaman in zaradi prehudih poškodb—med drugim je imel prebito lobanjo—je v petek popoldne podlegel.

Zagorje, 13. januarja.—Te dni je v kisovškem rovu zasula ogromna plast premoga 22 letnega rudarja Ignaca Perka, doma iz Ambrusa pri Novem mestu.

Perko je bil šele leto dni zaposlen pri rudniku, pa ga je že dohitela nesreča. Izučen je bil mesarske obrti, želja za boljšim zaslužkom pa je tudi njega zvabila v zemljo. Res je, da nekateri rudarji dobro zaslužijo. Vendar je to v primeri z vedno nevarnostjo za življenje le slaba nagrada.

Perko je z dvema tovarišema kakor navadno kopal premog. Hipoma se je začulo pokanje zemlje in premoga. Tovariša sta se pravočasno umaknila, Perka pa je zasula kakih 80 kub. metrov debela plast. Doslej se še ni posrečilo odkopati ga.

SOCIOLOG DR. IVAN ŽMAVC

Dne 11. januarja je praznoval bivši namestnik ravnatelja vseučiliščne knjižnice v Pragi dr. Ivan Žmavc svojo 70 letnico. Dr. Ivan Žmavc, ki je preživel skoraj vse svoje življenje v Pragi in tam ustvarjal sociološki sistem sociotehnike, je eden prvih slovenskih sociologov. Rodil se je l. 1871 v Kapeli blizu Sotle na slovensko-hrvatski meji, kjer se nahajajo močne tradicije Matije Gubca. Poteka iz kmečke hiše. Študiral je gimnazijo v Mariboru, univerzo v Rimu, Gradcu in Pragi, kjer se je v prvi vrsti bavil z matematiko, fiziku in filozofijo. V Pragi je promoviral za doktorja filozofije. Poleg teh svojih studij je proučeval iz lastne izpodbude družabne odnose človeške družbe. Da bi mu bila dostopna svetovna literatura, se je posvetil poklicu knjižničarja.

L. 1898 je bil imenovan za praktikanta vseučiliščne knjižnice v Pragi in postal v teku let knjižničar in višji svetovalec. L. 1934 je bil upokojen kot namestnik ravnatelja.

L. 1919 ga je komisija, ki je organizirala pravno fakulteto v Ljubljani, predlagala za rednega profesorja politične ekonomije na novo ustanovljeni ljubljanski univerzi ter je bil tudi imenovan, a mesta vseučiliščnega profesorja ni nastopil. Dr. Ivan Žmavc je eden izmed ustanoviteljev Masarykove akademije dela, današnje Tehnične akademije in je tudi njen bivši generalni tajnik.

Dr. Ivan Žmavc je proučeval eksaktno znanstvene temelje socialne vede. Izhodna točka mu je bila kulturna zgodovina. V svojih delih je položil temelje prirodnim načelom energetike. Publiciral je okoli 100 znanstvenih razprav v slovenskem, angleškem, češkem in nemškem jeziku ter v esperantu.

V prvem letniku goriške "Vede" je dr. Ivan Žmavc priobčil "Uvod v prirodni pogled na svet", v drugem letniku pa razpravo o eksaktnih temeljih svetovnega miru. Njegovi "elementi obče teorije dela", kot dodatek k osnovanju nove pravne in ekonomske filozofije, so izšli v Bernu l. 1906. Imamo tudi ruski prevod tega dela. Dve leti pozneje je izšel v Leipzigu njegov spis "Ozdravljenje socialnega življenja potom prirodnih ved." Po dr. Bogumilu Vošnjaku osnovana "Socialna matica" je izdala 1914 v Gorici isti spis v slovenskem jeziku. To delo je izšlo pod naslovom "Uvod v socialno energetico". 1919 l. v češčini. Njegovo glavno delo so "Energetični temelji sociotehnike", ki je izšlo l. 1926 v nemškem jeziku.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2 strani.)

vonj po olju. Nekoliko jo ohladim, izpustim vodo in nalijem mrzle. Moslil sem si, da sedaj bo menda dobro.

Pridemo pred mestece, kamor smo bili namenjeni in naša "liza" zopet puha paro kot iz ognjenika. Zapeljem pred garažo in pokličem mehanika. On se mi smeje in vpraša, če kuham "hot dogs". Smejem se tudi jaz, ali bolj posili. Mehanik iztoči vodo in nalije hladne. Povem mu, da sem jo že jaz pretočil; on meni, da bo šlo, jaz, da ne bo šlo. Otroci in stara so že dobili sladoleda in skopljemo se zopet na našo "karo" in poženem proti domu. Mislil sem, da bi se le domov pripeljali, pa bo okey. Napravili smo par milj in zopet je pričela "kuhati". "Naj te le hudič vzame!" sem si mislil. Otroci in stara so bili v strahu, jaz sem pa pritiskal na "gas", da je bil ves motor žareč, v njem pa je tako ropotalo kot bi se kovači tepli.

Dospemo domov in se skobacamo dol. Obrnem ključ, da bi ustavil motor, toda "ronal" in ropotal je kar naprej. Grem v hišo in sem si mislil: "Pa zgori, saj nisi za drugega." Čez nekaj časa zaslišim, da se je motor ustavil. Mislil sem si, da je vse zgorelo, toda drugi dan je bil boljši in me je odpeljal na delo brez vsake sitnosti. Tako se je večkrat ponavljalo, dokler nisem Fordove "lize" dal v staro šaro.

Maks Knaus, 387.

Anglija in Amerika podpišeta dogovor

London, 26. marca.—Tu je bilo naznanjeno, da bo angleško-ameriški dogovor glede transferiranja baz na angleških otokih in posesčinah ob zapadni hemisferi kmalu podpisan. Dogovor določa med drugim, da Amerika plača le odškodnino lastnikom zemlje, na kateri bodo zgrajena oporišča. V imenu Amerike bo dogovor podpisal poslanik John G. Winant, v imenu Anglije pa lord Cranborne, tajnik za dominione, in lord Moyne, tajnik za kolonije.

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

Od časa do časa

poroča in komentira
Milan Medvešek

Jugoslavija je v veliki nevarnosti. Hitler in ostale nacijske in fašistične kohorte ji že dolgo strežejo po življenju. Do sedaj se jim je spretno izmikala, toda kako dolgo ostane svobodna? Upajmo, da se kaj okrene, upajmo, da se Hitler zadavi, preden jo pogoltne. Ko bodo izšle te vrstice, bo morebiti že podpisan pakt med Nemčijo in Jugoslavijo, toda dokler ni nemškega vojaštva v Jugoslaviji, dotlej je še vedno upanje.

•

Leo Poljšak se je prav dobro potegnil za Toneta Gardna. In tako je prav! Nikomur ni zameriti, če načelno kritizira Gardna, toda le stvarno.

•

Pravijo, da številke na lažejo. Navadno ne, toda s številkami se lahko tako imenitno špekulira, da lahko pokažejo čisto drugačno sliko te ali ne stvari, kot je v resnici.

•

Včasih so se razni ljudje radi spotikali ob Cleveland oziroma clevelandske Slovence. Često brez pravega povoda. Zadnje čase tega ni toliko opaziti. Pisec sicer ni nikak clevelandski patriot, reči pa moram, da tu nismo tako slabi kot bi nas nekateri radi pokazali in v splošnem veliko delamo na kulturnem in društvenem polju. Toda clevelandski prijatelji, bratje in sestre, če se ne bomo bolj potrudili v sedanji kampanji za nove člane, potem bomo dali dovolj prilike za kritiko. Torej ne kaže drugega, kot da stopimo na noge in pridobimo čim več članov v SNPJ. V predzadnji kampanji smo se dobro odrezali. Pokažimo, da je še moč v nas!

•

Društvo Nanos št. 264 SNPJ je nameravalo praznovati svojo 25-letnico 25. maja, toda ker se vrši sezonska otvoritev farme SNPJ na ta dan, je članstvo pri društvu Nanosu premestilo svojo priredbo na 18. maja. Pravilno! Mi pri naši farmi cenimo vašo kooperacijo in gledali bomo, da se bomo polnoštevilno udeležili vaše proslave. V kooperaciji je uspeh!

•

Da ne pozabimo! Naša farma potrebuje vsakovrstnih izboljšav. Naša clevelandska društva so prejela takozvane listke. (Kakšne, ne smem povedati, ker postava tega ne dovoli!) Farmski odbor apelira na vse naše društvenike, da jih prodajo v čim večjem številu, kajti s skupnim delom bomo izboljšali izletniške prostore SNPJ tako, da bomo vsi ponosni na nje. (Malo ponosni smo že sedaj!) Naš agilni mladinski krožek št. 2 se je zavzel, da bo prodal nič manj ko 20 knjižic omenjenih listkov. Mislim, da ne bi bilo prav, ako bi nas naši mladi prekosili.

•

Ob priliki priredbe Cankarjeve ustanove v Detroitu pride k meni brat Krt in pravi: "Veš, v Toledu nas je več Slovencev kot dva, kar poglej jih!" Peljal me je k mizi, kjer so sedeli sami Toledčani. Bilo jih je res lepo število. Brat Krt mi je nato podaril vstopnico za veselico njihovega društva, to je številka 666 SNPJ, ki se bo vršila 19. aprila. S Frankom Česnom bova skušala organizirati malo skupino za poset te veselice. Tudi nekateri Detroitčani pridejo.

•

Pevski zbor Zarja priredi 6. aprila svoj pomladanski koncert. Obeta se veliko zabave in užitka. Torej ne pozabite tega dne!

•

Druge priredbe: Naše agilno društvo Loyalites št. 590 SNPJ priredi ples na velikonočno nedeljo, dne 13. aprila, v Slov. domu na Holmes Ave. Kdor le more, jih naj obišče.

Društvo Strugglers št. 614 SNPJ pa obhaja 14-letnico 26. aprila. Tudi nje obiščimo, saj so marljivi na našem društvenem polju.

Društvo McKinley št. 733 SNPJ v Cantonu, Ohio, obhaja 10-letnico 26. aprila. Frank Barbič bo igral za ples, pisec pa govoril.

•

Dramsko društvo Ivan Cankar igra 20. aprila tako igro, ki je še nismo videli na našem odru. Igra se imenuje "Norec". Pisec bo igral norca, ostale vloge pa so v rokah poznanih igralcev, in sicer Olge Marnove, Josephine Milavec-Leistigove, Anice Čebulove, Rudija Vidmarja in Antona Epicha. Režisira Joseph Skuk.

•

Sestra Tratnik, članica 137 S. N. P. J. in zelo aktivna v naših vrstah, je prišla iz bolnice in se nahaja sedaj na svojem domu. Da bi kmalu ozdravela. Moj oče pa je še vedno v bolnici.

•

Dramsko društvo Anton Verovšek je zadnjo nedeljo uprizorilo igro "Lepa Vida". Avditorij Del. doma je bil poln do zadnjega kotička. Glavni vlogi sta igrala poznana Florence Jerajeva in Rudy Vidmar, režisiral pa je John Stebly.

Ernest Bevin, angleški delavski vodja in član Churchillove vlade.

Mož z leseno nogo potrjen

Chicago, 26. marca. — Zamorec James Brown, star 25 let, je bil potrjen za vojaka pri zdravniški preiskavi, čeprav ima leseno nogo. Ko se je prijavil vojaški komisiji, ga je ta zavrgla. Brown je povedal, da ga je zdravnik le površno preiskal. Preiskavo je izvršil dr. Henry C. Schorr, ki ima svoj urad na naslovu 1023 E. Cottage Grove ave. Člani vojaške komisije so izjavili, da je neki zdravnik potrdil nekega moža, ki ima stekleno oko.

Kongresnica svari delavske voditelje

Washington, D. C., 26. marca. — Kongresnica Mary T. Norton, načelnica delavskega odseka nižje zbornice, je posvarila delavske voditelje, da bodo unije izgubile mnogo pridobitev, če ne bodo kooperirale z vlado pri izvajanju programa narodne obrambe. V svojem svarilu omenja stavkovni val v obrambnih industrijah, ki ovira produkcijo bojne opreme. Dalje je izjavila, da stavkarji izgubljajo simpatije pri ljudstvu in da bo kongres sprejel zakone proti stavkam.

Magnat Ford ignoriral poziv delavskega odbora

Detroit, Mich., 26. marca. — Avtni magnat Henry Ford in njegov sin Edsel sta ignorirala poziv federalnega odbora, naj nastopita pred njim, ko je ta na peticijo avtne unije CIO odredil zaslišanje glede razpisa volitev o reprezentaciji delavcev, uposlenih v tovarnah Ford Motor Co., pri kolektivnih pogajanjih. Zaslišanje je otvoril William R. Ringer, pokrajinski direktor delavskega odbora.

Francozi se jeze na Angleže

Sentiment proti židom narašča

Vichy, Francija, 25. marca.—Protiangleški in protižidovski sentiment narašča v neokupirani Franciji. Listi, ki so se doslej vzdrževali napadov na Anglijo, jih zdaj objavljajo. Francozi se zlasti jeze na Veliko Britanijo, ker se je izrekla proti omiljenju pomorske blokade. Tisk in odgovorni krogi ji očitajo, da je ona odgovorna za pomanjkanje živil, ker ne dovoli uvoza potrebščin v Francijo iz Amerike in drugih držav. Posledica je stradanje med prebivalci.

Člani mladinskih organizacij v taboriščih so bili opozorjeni, naj ne verjamejo angleškim radijskim poročilom. Anglija ni demokracija in se ne bori za ohranitev demokracije.

Protibritska kampanja je zavzela velik obseg, odkar je admiral Jean Darlan, podpredsednik vlade ter zunanji in mornarični minister, zapretil, da bodo francoske bojne ladje napadle angleške, če bodo slednje ustavljale parnike z živili, namenjena Franciji, na morju. Francoski tisk je objavil poročila iz Lizbone, da angleške bojne ladje ovirajo tudi portugalsko trgovino in komunikacije med Portugalsko in njenimi kolonijami.

Pomanjkanje ne samo živeža, temveč tudi tekstilnega blaga je občutno v Franciji. Pravkar je bil izdan nov dekret glede delitve tekstilnega blaga. To se dobi le v omejenih količinah proti nakaznicam.

V Vichyju, Lyonsu in nekaterih drugih francoksih mestih so protižidovske demonstracije na dnevnem redu. Uprizorjenih je bilo že več navalov na židovske trgovine.

London, 25. marca.—Odgovorni krogi so izjavili, da bi Velika Britanija olajšala blokado in dovolila dovoz živil in drugih potrebščin v neokupirano Francijo, ako bi dobila garancijo, da bodo prišla v francoske roke. Take garancije sedaj ni. Predstavnik ministrstva za ekonomsko vojno je izjavil, da je Anglija dobila neovrgljive dokaze, da so se Nemci polastili blaga, ki ga je Francija dobila iz tujezemstva.

Poklon poslaniku Fotiču

(Nadaljevanje s 1. strani)

škripajočo mirovno mašinerijo, ki jo je spočel Woodrow Wilson. Pa se jim ni posrečilo to.

Ali še preden so se jim izjalovila tista prizadevanja, je bil Konstantin Fotič poslan v skoro dejansko pregnanstvo kot poslanik na primeroma nevažno mesto (za balkanske narode) v oddaljeni Washington. Razlog za njegovo zapostavitev je bilo dejstvo, da je postal nekako najmogočnejši nevojaški človek v Jugoslaviji—premogočen za vojaško kliko.

Fotič se je povzpel do te moči skoro iz ničesar. Kot član kmečke družine v srbskem mestecu Šabcu ob Donavi je Fotič pridno študiral, prestal izpite za vstop v diplomatično službo ter polagoma priplezal na vrh.

Med zadnjo vojno je služil kot konjeniški častnik ter videl, kako so Avstrijci skoro popolnoma razdejali njegovo rojstno mesto. Izvzemši to je bil on diplomat vse svoje življenje.

Pred vojno je bila v Evropi najmogočnejša civilna služba pri povprečni vladi ona stalnega podtajnika za zunanje zadeve. To pa zato, ker je bilo za deželo, meječo na pol ducata drugih, upravljanje njenih zunanjih zadev stvar življenja in smrti. In kar je bilo skoro važnejše, je bilo to, da je tajna policija poročala naravnost podtajniku.

Toda Fotič je začel izgubljati naklonjenost pri srbskem vojaštvu po prihodu Hitlerja. Nekateri jugoslovanski voditelji so začeli predlagati opustitev vezi s Francijo in tesnejše sodelovanje z Nemčijo. Fotič se ni strinjati z njimi—in l. 1935 je bil poslan v Združene države ameriške."

(Copr., 1941. United Feature Syndicate, Inc.; by Jug. Courier.)

Pismo iz Londona

(Nadaljevanje s 2. strani.)

obeh straneh ulice votle stavbe, kakor kulise na odru, zadaj za katerimi ni ničesar. Kjer so bila okna, so le še luknje v zidovju brez okvirov. Streh ni več, tako da vidiš nebo skozi te luknje in včasih viseče strope, ki se počasi udajajo, dokler se ne zrušijo. Na tleh pa je na metre in metre visoko nakupičeno razpalo zidovje, zogljenelo tramovje. Morda zagledaš na vrhu pisarniško mizo, ki je ni bilo več vredno rešiti. Ali stol, napol pogorel. In kar je bil nekoč pisalni stroj, je zdaj le še zvito, staro železo.

Na pročeljih še vedno vise napisi tvrdk, ki so pogorele: res, zvihrano, včasih vsi križem-kražem, nekateri pritrjeni le še na enem koncu, drugi zveriženi, komaj čitljivi. Bile so tukaj trgovske pisarne in skladišča za razprodajo na debelo. Kožuhovina, blago, vse na veliko. V pritličjih male restavracije, kamor so uslužbenci Cityja hodili pit kavo opoldne in čaj popoldne. Odvetniške pisarne. In domovi knjig so pogoreli. Pravijo, da je ogenj uničil pet milijonov knjig. Glavna angleška založništva so imela pisarne in skladišča na tem koncu. Na svetu največja trgovina s knjigami na veliko je izgubila vso zalogo.

Kakšno je bilo življenje v Cityju prvega dne po ognju? Živahno, kot nikdar preje. Gospodje iz pisaren, ki so pogorele, so iskali novih prostorov. Nekateri začasno, drugi za stalno. Nekateri so se hitro ugnezdili za silo pri prijateljih, podružnice so se zatekle pod druge istega imena. Strojepiske pa so prežale na voglih pri starem naslovu na pismonoše, na klijente, ki so prišli po poslih v City. Ker telefonov ni bilo. A izkazalo se je, da City lahko nadaljuje s poslom brez telefonov. S časom so se množili mali lističi, nabiti po pročeljih pogorelih stavb ali pritrjeni na vrv, ki je zapirala cesto, ker je bila nevarna. Same spremembe naslovov. Menda ni niti ena izmed pogorelih tvrdk izostala, da bi ne bila naznanila, kam se je preselila. Tako so bili za City rešeni najvažnejši problemi.

Kar mi je najbolj ugajalo, je tisoč primerov, ki sem jih videla, kako složno so delali člani ene pisarne ali trgovine, da pridejo čim hitreje do pravega posla. Prodajalke so prijele za vsako delo, vse le, da bi bile stvari prej v redu. Brskale so za stvarmi v pogorelih in premočenih prostorih, preseljevale, čistile. Enako strojepiske. Skupaj z gospodarji pisaren so reševale papirje, prenašale pohištvo. Ljudstva, ki s tako vztrajno voljo in tako složno dela, ni mogoče premagati. Vztrajno voljo, in dobro voljo. Za godrnjanje in pritoževanje ni bilo časa. Seveda boli, bolj kot materijalna škoda, boli te ljudi izguba katedral, Wrenovih cerkev, Guildhalla. Ali v tolažbo nam mladi arhitekti obljubljajo nova, moderna mesta s svetlobo in solncem v njih v zadnjem kotičku City nebotičnikov. Le vprašanje časa je, kdaj bodo zrastla ta nova mesta. Zato vsakdo hiti delat, da tem hitreje. Bodoča angleška mesta bodo gotovo zaslužila ime: "velika mesta", o katerih poje Duma, da "skoznje v svobodo, skoznje v bodočnost gre cesta!"

Dolenjka.

Francija ustavila španske begunce

Marseilles, Francija, 25. marca. — Policija je prišla na parnik, na katerem se je nahajalo 380 španskih beguncev, tik pred odhodom proti otoku Martinique. Begunci so se nameravali izkrcati v Mehiki, ki jim je zagotovila zavetje. Policija je pridržala 348 beguncev v smislu pravkar izdane odredbe francoskega notranjega ministra, da ne sme noben Španec vojaške starosti zapustiti Francije.

Naciji svare Norvežane pred špionažo

Oslo, Norveška, 25. marca. — Letaki s svarilom, da bodo Norvežani strogo kaznovani, če bodo zasačeni pri špionaži v prilog Angliji, so se pojavili v vseh norveških krajih, katere so okupirale Hitlerjeve čete. Letaki opozarjajo prebivalce, da je nacijsko sodišče nedavno obsodilo deset oseb, katere je spoznalo za krive špionaže, v smrt.

Ogromna cev, v kateri veščaki letalske družbe Lockheed Aircraft Co., Burbank, Cal., preizkušajo inštrumente, material in opremo, katero rabijo letala v poletih v višinah.

POLOM

ROMAN IZ VOJNE L. 1870-71

ÉMILE ZOLA

Preložil VLADIMIR LEVSTIK

(Se nadaljuje.)

Gilberta se je morala nasloniti k bližnjemu stebru. Ah, to meso, to belo meso, zdaj tako krvavo in zdrobljeno! Vzlic svoji grozi ni mogla odtrgati oči.

"Vraga," je menil Bouroche, "grdo so delali z vami!"

Otipal je nogo ter jo našel mrzlo; žila ni utripala. Obraz se mu je bil zelo zresnil; okoli ust se je napravila guba, ki mu je bila lastna v zelo vznemirjajočih slučajih.

"Vraga," je ponovil, "slaba je z nogo."

Stotnik, ki ga je vzdramil strah iz njegove zaspanosti, ga je pogledal in počakal. Nato je dejal:

"Ali menite, gospod štabni zdravnik?"

Toda Bourocheva taktika je bila ta, da nikdar ni naravnost povprašal ranjenca za običajno dovoljenje, kadar se je pokazala nujnost amputacije. Ljubše mu je bilo, da se je vdal ranjenec sam od sebe.

"Huda noga," je zamrmral, kakor da misli na glas. "Ne bo je oteti."

V nervoznem razburjenju je Beaudouin povzel:

"Dajte, končajte, gospod štabni zdravnik. Kako mislite?"

"Mislim, stotnik, da ste hraber mož in da mi dovolite storiti, kar je potrebno."

Oči stotnika Beaudouina so izgubile blesk ter se skalile kakor z nekakšnim rdečkastim hlapom. Razumel ga je. Toda vzlic nepremagljivemu strahu, ki ga je stisnil za grlo, je odgovoril kratko in hrabro:

"Storite, gospod štabni zdravnik."

Priprave niso trajale dolgo. Že je prijel pomočnik nakloroformljeno servijeto in jo nemudoma podržal ranjencu pod nos. Nato, v trenotku kratkega nemira, ki nastopa pred narkozo, sta strežnika spustila stotnika na žimnico, da so bile noge svobode; eden je prijel za levo ter jo podprl, dočim je vzel drugi desno in jo trdo stisnil v stegnu, da zapre arterije.

Ko je Gilberta videla prihajati Bouroche-a z njegovim tenkim nožem, ni mogla več prenašati.

"Ne, ne, to je strašno!"

Omahnila je ter se oprla na gospo Delaherche, ki je morala iztegniti roko in jo prestreči, da ni padla.

"Zakaj pa ostajate tu?"

Toda ostali sta obedve. Obračala sta glavo v stran, nepremični in drhteči, in nista hoteli videti ničesar, prižeta druga k drugi, vzlic temu, da nista posebno ljubili druga druge.

Ob tej uri so topovi gotovo najhuje grmeli. Bilo je tri, in Delaherche je razočaran in razburjen izjavljal, da tega ne razume. Zdaj je bilo čisto nedvomno, da pruske baterije podvajajo svoj ogenj, namesto da bi odnehale, Čemu, kaj se je bilo zgodilo? To je bilo že peklensko obstreljevanje; zemlja se je tresla, zrak je žarel. Bronasti pas okrog Sedana, osemsto topov nemške armade — vsi so streljali hkrati in pobijali bližnja polja v neprestanem gromu; in ta osredotočeni ogenj z vseh višin v okolici, ki je meril na sredo, je moral požgati in razrušiti mesto v dveh urah. Najhujše je bilo, da so granate zopet pričele padati na hiše. Njih pokanje se je čulo zdaj pogosteje. Ena se je razletela v Voyardski ulici, a druga je odkrušila kos visokega tovarniškega dimnika; kosi zidu so prileteli pred uto.

Bouroche je dvignil pogled in zagodrnjal:

"Ali hočejo do kraja pokončati naše ranjence? . . . Ta trušč je neznosen!"

Med tem pa je držal strežnik stotnikovo nogo iztegnjeno, in z naglim krogorezom je štabni zdravnik prerezal kožo pod kolenom, pet centimetrov pod mestom, kjer je hotel prežagati kost. Nato, z istim malim nožem, ki ga ni premenjal, samo da bi šlo hitreje, je odločil kožo ter jo zavihal kroginkrog, kakor da lupi pomarančo. Ko pa je hotel prerezati mišice, se je približal strežnik ter mu šepnil na uho:

"Številka dve je pravkar umrla."

"Tak govorite glasneje, strela božja! Saj imam že ušesa krvava od tega prokletega streljanja."

"Številka dve je pravkar umrla."

"Kdo je to, številka dve?"

"Roka."

"Tako? Dobro . . . Torej prinesite številko tri, čeljust."

In z nenavadno spretnostjo, v eni sami potezi je prerezal mišice do kosti, ne da bi odstavil nož. Odkril je piščal in mečnico, in da bi jih podprl, je na treh krajih porinil med njiju šopke bombaža. In noga je ostala v rokah strežaja, ki jo je držal.

Teklo je le malo krvi, ker je pomočnik više gori kroginkrog stiskal stegno. Vse tri arterije so bile brž zavezane. Toda štabni zdravnik je zmajal z glavo, in ko je pomočnik umaknil prste, je preiskal rano ter zamrmral prepričan, da ga ranjenec še ne more slišati:

"Nerodna reč! Arterije ne dado več krvi."

Nato je z zamahom roke sklenil svojo diagnozo: Spet eden tak revež, ki mu ni pomoči! In na njegovem znojnem obrazu se je zopet prikazala neizmerna trudnost in žalost, in tisto obupno vprašanje: "Počemu pa bi?" ko vendar ni rešil niti štirih med desetimi. Osušil si je čelo ter se spravil na to, da zagrne kožo nazaj ter jo spoji s tremi šivi.

Gilberta se je zopet okrenila nazaj. Delaherche ji je bil povedal, da se je zgodilo, in da zdaj lahko pogleda. Toda vseeno je videla stotnikovo nogo, ko jo je nesel lazaretni pomočnik za grmovje. Mrtvašnica je venomer naraščala; dva nova mrliča sta ležala tam, prvi s široko odprtimi črnimi usti, tako da se je videlo, kakor da bi še tulil, drugi pa skrčen v strašnem smrtnem boju, podoben šibkemu, grdemu otroku. Najhujše je bilo to, da so se kupi odpadkov naposled že razsipali po bližnji poti. In lazaretni pomočnik, ki ni vedel kam spodobno položiti stotnikovo nogo, jo je slednjič s kratkim sklepom vrgel na kup.

"Tako! Zgodilo se je," je dejal štabni zdravnik Beaudouin-u, ko so ga zbudili. "Zdaj ste izven nevarnosti."

Toda stotnik ni okušal tistega veselega vzbujenja, ki sledi srečnim operacijam. Vzravnal se je nekoliko in padel nazaj ter dejal s slabotnim glasom:

"Hvala, gospod štabni zdravnik. Ljubše bi mi bilo, da je končano."

Čutil pa je skelenje alkoholove obveze. In ko so prinesli nosilke, da ga odneso, je strašen tresk pretresel vso tovarno: granata se je bila razletela za uto na malem dvorišču, kjer je stala brizgalka. Šipe so v koscih frčale naokrog, in gost dim je bušil v lazaret. V dvorani je panika splašila ranjence z njihovih slamnih ležišč, in vsi so kričali od groze, in vsi so hoteli bežati.

Delaherche je stekel ves zmeden na prosto, da pogleda, če je kaj škode. Mar mu hočejo zdaj porušiti in zapaliti hišo? Kaj pa se godi? Če cesar hoče, da odnehajo, kako da so zopet začeli?

(Dalje prihodnjič)

John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMWA, s člani odbora, ki se pogajajo z reprezentanti premogovnih kompanij o sklenitvi nove pogodbe.

DRAMA

Anton P. Čehov

Pavel Vasilijevič je poslušal na zofi in hrepenel. Pogledi so mu jezno švigali na Maruškino, in čutil je, kako mu njen glas draži bobnič. Ničesar več ni razumel; mislil si je: "Vrag te je prinesel . . . Saj bom zblaznel! Kaj morem jaz zato, če je napisala dramo? Preljubo nebo, tak debel zvezek! Prava šiba božja!"

Pavel Vasilijevič se je zagledal v sliko svoje žene, ki je visela med oknoma in se spomnil, da je odšla žena po 5 metrov traku, po funt sira in po sveženj zobotrebcev, ki jih bosta vzela s sabo na letovanje. "Kaj ji nisem pozabil dati vzorca za trak?" je pomislil. "Kam sem ga založil? Mislim, da sem ga vtaknil v žep modrega suknjiča . . . Glej, neznosne muhe so že onesnažile sliko s svojimi pikami. Moral bom naročiti dekli, da bo umila steklo. Dvanajsti prizor že bere, torej bo kmalu končala. Ali je možno v taki vročini in pri tej debelini sploh še kakšno navdihnenje? Namesto da piše drame, bi naj raje jedla hladne juhe in spala v zidanicah . . ." —

"Se vam ne zdi, da je ta samogovor malce predolg?" je vprašala Maruškina in dvignila oči iz rokopisa.

Pavel Vasilijevič ni slišal samogovora. Bil je v zadregi ter je izjavil z občutkom nekakšne krivde, kakor da bi sam napisal dramo in ne dama:

"Ne, nikakor ne . . . Zelo čedno . . ."

Maruškina je vsa presrečna zardela in nadaljevala.

Pri šestnajstem prizoru je moral Pavel Vasilijevič zazdehati. Pri tem je izpustil tak glas kakor pes, ki bevskne po muhi. Sam svojega glasu se je prestrašil in se trudil napraviti kolikor mogoče pazljiv obraz. "Sedemnajsti prizor . . . Kdaj bo vendar konec?" se je vprašal. "Moj Bog, če bo še to mučenje trajalo deset minut, bom začel kričati . . . Ni, da bi vzdržal!"

Dama je začela brati naglo in glasneje, znenada pa je dvignila glas in rekla: "Zastor."

Pavel Vasilijevič je olajšano vzdihnil, hotel vstati, ali Maruškina je že obrnila stran in nadaljevala . . .

"Drugo dejanje."

"Oprostite . . ." jo je prekinil Pavel Vasilijevič: "Koliko dejanj pa je?"

"Šest", je rekla Maruškina in naglo nadaljevala, kakor da bi se bala, da ji ne bi poslušalec pobegnil.

Kakor eden izmed na smrt obsojenih, ki ne mislijo več na pomiloščenje, ni Pavel Vasilijevič prav nič več mislil na konec in na to, da bi njegov obraz odseval kako pazljivost. Konec drame se mu je zdel predaleč, da sploh ni več mislil nanj.

"Tru — tuuh — tu — tu —" je donel v njegovih ušesih Maruškin glas. "Tru — tuuh — tu — tu — tu . . ."

"Natrij sem pozabil vzeti," si je dejal. "Da, na kaj sem pravkar mislil? . . . Prav za prav imam želodčni katar . . . Čudovito: Smirnovski pije vse dneve žganje, pa nima nobenega katarja . . . Ptič je sedel na okno. Vrabec . . ."

Pavel Vasilijevič je zbral vse moči, da je odprl skupaj zlezle veke in zazdehal, ne da bi odprl usta, ter se zagledal v Maruškino.

Začela je naraščati in postala velika kakor velikan ter zavzela vso izbo. Videle so se še samo njene neprestano premikajoče ustnice. Tru — tuuh — tu — tu — tu . . . — — — Tru — tuuh — tu — tu — tu . . . —

Pavel Vasilijevič se je dvignil, divje pogledal, besno zakričal, vzel z mize obtežilnik za pisma in ga treščil z vsemi močmi na Maruškino glavo.

Ko je pritekel sluga, mu je rekel: "Ubil sem jo, zvežite me!"

Porotniki so ga potem, ko je bila tako resno zamišljena, da sva Italijanom nudila cilj, pa se jim najbrž že ni ljubilo streljati, kakor se ni mnogokrat nam, kadar smo videli, da se je kdo na nasprotni strani spozabil in kobacal na vrh jarka.

Nocoj gremo v rezervo, je nadaljeval karporal, ko je videl, da sva zdrknila nazaj v jarek. Ob devetih odmaširamo! Pozabila sva na pogovor. Ob devetih odmaširamo! — to je bilo sedaj bolj važno kot prebivalci razbitih vasi, prihajajoča pomlad in Borštnikova Francka. Za 14 dni bomo zopet dobri, ako odnesemo zdravo kožo nocoj s fronte, sva se menila in veselila večera, ko bomo zamenjani.

Počasi je prišla pomlad. Opazovali smo okleščena drevesa, ki so počasi ozelenela; opazovali travo, posamezne bilke, ki so se mučile med kamenji in nasutimi vrečami s prstjo, med zarjavelo žico vsepovsod, kjer koli je bila peščica zemlje. Metulja, ki je tebi nič prekoračil našo linijo in izginil v sovražno. In ko je legla noč in je od nekod veter prinesel duh cvetečih črešenj, smo vedeli, da ne bo dolgo, ko bo zagrmelo in bo za marsikoga ta pomlad zadnja.

Deseta ofenziva se je pričela sredi meseca maja. Naš polk je moral na Sv. Gabriel, tam je trpel in krvavel. Ob belem dnevu je moral šturmati na hrib, katerega so zasedli Italijani. Vsak prostak je vedel, da je naskok v takem času silno riskantna stvar, le vrhovno poveljstvo tega ni hotelo vedeti in je tiralo polk v smrt.

Ko smo se po končani ofenzivi zopet zbrali skupaj v neki sedaj že pozabljeni vasi, nas je postalo strah. Iz vsega polka bi bil komaj zmašil skupaj par dobrih stotnij, vse drugo je ostalo na Sv. Gabrielu. Tovariša, s katerim sva skupaj obirala uši in ki je želel na dopust, da pozdravi Francko, je zadelo takoj prvi dan. Rešen je bil vsega.

Od takrat je že preteklo 23 let, sedaj gre na štiriindvajseto. Naši fantje zopet čakajo pomladi nekako v istem položaju kot smo mi pred štiriindvajsetimi leti. Vsak čas zna počiti. In če bi se Jugoslavija tudi vojne ognila, kar bo težko, našim fantom ne bo prizanešeno. Tisti, kateri so pod Mussolinijevo in Hitlerjevo vlado, so najbrže v prvih linijah na bojiščih in pričakujejo pomladi v strahu, kakor smo jo nekdaj mi.

Čas in večnost

Ko je sloveči fizik Einstein prišel iz Nemčije v Ameriko, so ga novinarji neprestano oblegali in ga prosili intervjujev, v katerih so mu zastavljali vsa mogoča vprašanja o njegovem znanstvenem delu, njegovem zasebnem življenju in načrtih. Med drugimi ga je obiskala tudi gospa Thompsonova, soproga pisatelja Sinclairja Lewisa, ki je znana ameriška novinarka. Slavnemu mojstru relativitetne teorije je zastavila tole vprašanje:

— Kakšna je po vašem mišljenju razlika med časom in večnostjo?

Einstein ji je odvrnil z nasmeškom:

— Gospa, če bi hoteli uporabiti čas, ki je neobhodno potreben, da bi vi to razumeli, bi ta čas postal—večnost.

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

bila na zagovornikovo ... prečitana pred njimi M... drama, oprostili.

Mesar in pek

Neki mesar in pek sta ... prestano zbadala ter ... iskala prilike, da bi si ... znova mogla skočiti v ... koč je prišel mesar v p... ko v njej ni bilo peka. Ko ... tel oditi iz pekarne, je ... pragu peka. Pek mu je ... nil:

— Oho, glej ga, glej; ... si kupil pri meni?

— Hlebec kruha, — ... odvrne mesar.

— In kje ga imaš ve...

— V žepu telovnika, — ... ne mesar in odide.

Stvar je peka zbodla ... sti hip je sklenil, da se ... nad mesarjem. Čim se ... nudila prilika, je stopil ... nico, ko ni bilo v njej ... Ko je odhajal pa je ... pragu mesarja.

— No, no, kaj pa si ... meni? — ga vpraša mesar.

— Celo volovsko gl... vzklikne pek.

— Kje p ajo imaš? — ... mesar radoveden.

— Pod klobukom! — ... pek in odide.

Ali ste naročeni na ... "Prosveto"? Podpirajte ...

SLUŽBO ŽELI

Slovenka srednje star... službo za domača hišna ... la. Najrajše pri Slovenci... slov dobite pri upra... Prosvete. "Služkinja", ... Lawndale Ave., Chicago, ...

Opazke iz današnjih dni

Anton Zaitz

POMLADNE MISLI

Na pločniku je čepela gruča otrok. Zaverovani so bili v ljuknico pred seboj, v katero so streljali "marble". Raznovrstne pisane krogljice so se trkljale sem in tja in mimo idoči so se previdno ogibali, da bi kdo ne stopil na kroglico ali kako drugače pokvaril igro otrokom. Ako bi kdo odraslih takole zagradil pločnik in oviral mimo idoče na tako prometnem mestu kot je bil ta, bi bil policaj takoj tam. Za otroke pa je izjema in lahko svobodno zasedejo še tako prometno točko na hodnikih, ako se v cemetnem tlaku pojavi kje mala ljuknica. To seveda velja le za gotovo sezono, katero imajo otroci natančno razdeljeno. Kajti kakor hitro mine sezona za eno igro, ne boš videl prav nobenega: da bi se zmotil in igral igro, ki je izven sezone. Ljuknice na hodnikih in pločnikih bodo v par tednih pozabljene, ker bodo izven sezone in pride na vrsto drugo. Za sedanji čas pa je to seveda najbolj važno in ker pride vse natančno ob svojem času, "marbli" povedo, da je pričetek pomladi, pa če bi jo kazal koledar na steni ali ne. Če je je kje kakšna bilka zelena ali ne, pomlad je v resnici tu.

Tu in tam naletiš na koga, ki ti pojamra o "spring feveru". Več ali manj smo do tega dostopni vsi. V razburkanih časih, kot živimo sedaj, ni nič čudnega, ako čutimo drugače kakor smo čutili v mirnih in normalnih časih. Ko čitaš vojna poročila in diplomatske spletkarije in skušaš po svoje razvozljati tale čuden "kontrast" borbe na življenje in smrt, se tudi tebe poloti "spring fever". Zaželiš si, da bi tudi sam pokleknil h gruči dečkov na pločniku in tako mirno brez vsake skrbi sprožil izpod prstov "marbel" in ga poslal v ljuknico kot to delajo oni.

S prihodom pomladi so povezani razni spomini. S spomini je nekako tako kot s sezono otroških iger. Vse ima svoje sezone. V svoji glavi zbiraš in urejuješ in ko imaš enkrat zbrano, urejeno, te ta ali oni dogodek sproži, da jih položiš na papir.

V letu 1917 smo nekako ob tem času čepeli na Fajtem hribu na soški fronti. Spodaj pod nami so ležale mrtve vasi kot Bilje, Renče in še nekaj drugih. Gledali smo ob solnčnih dnevih doli na razorana polja in razdejane vasi. Pred vojno so bile vse te vasice žive in polja obdelana. Bog ve, kje so sedaj ljudje iz teh vasi, sem omenil tovarišu, s katerim sva skupaj obirala uši. Iz Renč, misliš, se je zdramil in pogledal v dolino. Ali pa iz katere koli druge vasi v Vipanski dolini, katera je prizadeta radi vojne. Radoveden sem, kod so vse raztepeni po svetu, sem odgovoril. Zažvižgalo je po zraku. Utihnila sva in se sklonila v jarek.

Na vse to smo bili tako vajeni, da smo to storili, ne da bi se bili zavedli. Pomagal pa tak sklon ni nič, ker ni šlo za strel puške, temveč za topovski strel granate, in ko si ga čul, je že bilo, kar je bilo. Udarila je precej daleč zadaj, nama pa nametala na slečene srajce, na katerih sva iskala uši, malo prsti in kamenja. Otresla sva jih, kakor da se ni nič zgodilo ter nadaljevala pogovor.

Ej, kaj bi te zanimalo, kje so prebivalci Renč in drugih vasi, je pričel tovariš. Mene bolj zanima, kaj bo, ko se enkrat ogreje in osuši in bo polentar zopet poskušal. Rad bi vedel, je nadaljeval, če dočakamo, da to okleščeno drevje in grmičevje ozeleni in pride pomlad, da bi dobil dopust in se enkrat zopet do sitega najedel; da bi šel in pozdravil Borštnarjevo Francko in pa, da bi mati doma, poparila to srajco s kropom.

Kaj pa vidva molita svoje butice ven iz jarkov! — je prekinil najin pogovor karporal, ki je po službi šel po jarku. Ali ne vesta, da vaju lahko Italijani opazijo? Zdrznila sva se oba, na to niti pomislila nisva. V pogovor sva

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča de...

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, čas... knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrva... slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

★

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

★

Vsa pojasnila daje vodstvo tis...
Cene zmerne, unijsko delo pr...

★

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTER...

2857-59 SO. LAWNDALE AVENUE
TELEFON ROCKWELL 4904

Tam se dobe na željo tudi vsa ustmena pojasnila
CHICAGO, ILL.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVE...

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosve... prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k ... nini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.0... eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.0... tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, ... da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vsa leposlov... gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti ... SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj ... tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako dr... naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu ... in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ... stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naroč...

Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado $6.00		Za Cicero in Chicago je ...	
1 tednik in	4.80	1 tednik in	...
2 tednika in	3.60	2 tednika in	...
3 tednike in	2.40	3 tednike in	...
4 tednike in	1.20	4 tednike in	...
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	...

Za Evropo je $8.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ... Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša last...

PROSVETA, SNPJ,
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $ ...

1) Ime ..... Čl. društva št. ...

Naslov .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2) ..... Čl. društva št. ...

3) ..... Čl. društva št. ...

4) ..... Čl. društva št. ...

5) ..... Čl. društva št. ...

Mesto ..... Država .....

Nov naročnik ..... Star naročnik .....